

Sygn. akt V ACa 54/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 kwietnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Rączka-Sekścińska
Sędziowie:	SA Małgorzata Idasiak-Grodzińska SO del. Krzysztof Gajewski (spr.)
Protokolant:	stażysta Karolina Sowińska

po rozpoznaniu w dniu 11 kwietnia 2018 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa M. B. i B. T.

przeciwko Bankowi (...) Spółce Akcyjnej w W.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powódek

od wyroku Sądu Okręgowego w (...)

z dnia 17 października 2016 r. sygn. akt I C 291/16

I. zmienia zaskarżony wyrok w całości, w ten sposób, że:

- w punkcie 1. (pierwszym) pozbawia w całości wykonalności tytuł wykonawczy w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego nr (...) wydany przez Bank (...) Spółkę Akcyjną w W., zaopatrzony w klauzulę wykonalności, postanowieniem Sądu Rejonowego w (...) z dnia 4 listopada 2011r., sygn. akt XII Co (...),

- w punkcie 2. (drugim) zasądza od pozwanego solidarnie na rzecz powódek kwotę 5.834 zł (pięć tysięcy osiemset trzydzieści cztery złote) tytułem zwrotu kosztów postępowania w sprawie;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powódek kwotę 6.500 zł (sześć tysięcy pięćset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Na oryginale właściwe podpisy.

Sygn. akt V ACa 54/17

UZASADNIENIE

Powódki, M. B. i B. T., wniosły przeciwko pozwanemu, Bankowi (...) S.A., pozew o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego nr (...), wydanego przez pozwanego, któremu nadana została klauzula wykonalności, oraz o zasądzenie kosztów procesu solidarnie na rzecz powódek. W uzasadnieniu wskazały, że ich ojciec zawarł z pozwanym umowę kredytu, płatnego w ratach. Kredytobiorca spłacał kredyt od 2008 roku. W dniu (...) roku kredytobiorca zmarł po chorobie, w czasie której kredyt nadal był spłacany, i również po dacie zgonu kredyt był spłacany przez powódki, które przejęły ten obowiązek. Do tej pory spłacono już ponad 61 tysięcy złotych. Powódka B. T. niezwłocznie zawiadomiła pozwanego o śmierci kredytobiorcy, a powódki są spadkobierczyniami zmarłego ojca. Pomimo dokonywanych spłat pozwany wystawił bankowy tytuł egzekucyjny na kwotę 77.072,36 złotych, i po nadaniu klauzuli wykonalności wszczął na tej podstawie postępowanie egzekucyjne z nieruchomości, która stanowiła zabezpieczenie hipoteczne kredytu. Powódki wskazały, iż nie dokonały działu spadku po zmarłym ojcu.

Pozwany w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódek kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu podniósł, iż powódki nie wskazały konkretnie, co stanowi podstawę ich żądania. Wskazał, że powódki nie zwracały się do pozwanego z żadną propozycją spłaty czy zawarcia ugody, i prowadzone postępowanie jest wyłącznie konsekwencją ich postawy. Pozwany próbował wielokrotnie porozumieć się z powódkami, które jednak unikały kontaktu, nie przychodziły na umówione spotkania i odmówiły podjęcia konstruktywnej współpracy. W związku ze śmiercią kredytobiorcy zawarta umowa wygasła, powódki nie wstąpiły jako spadkobierczynie do umowy, jednakże odziedziczyły zadłużenie. Roszczenie stało się wymagalne.

Wyrokiem z dnia 17 października 2016r. Sąd Okręgowy:

1. oddalił powództwo,
2. zasądził solidarnie od powódek na rzecz pozwanego kwotę 7.234 zł. tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd I instancji ustalił, iż w dniu 9 kwietnia 2008 roku K. T., ojciec powódek, zawarł z pozwanym umowę kredytu zabezpieczonego na nieruchomości, na kwotę 87.000 złotych, która miała zostać spłacona w 240 ratach miesięcznych.

W dniu (...) roku zmarł ojciec powódek. Powódki są jedynymi spadkobiercami K. T., w udziale po 1/2 części.

W dniu 24 kwietnia 2011 roku powódka B. T. (poprzednie nazwisko T.) zawiadomiła pozwanego o fakcie zgonu ojca.

W dniu 2 sierpnia 2011 roku pozwany wystawił bankowy tytuł egzekucyjny przeciwko powódkom, jako spadkobiercom po kredytobiorcy, K. T., na kwotę 77.072,36 złotych, wynikającą z umowy kredytu nr 5100572. Postanowieniem z dnia 4 listopada 2011 roku Sąd Rejonowy w (...) nadał klauzulę wykonalności bte przeciwko spadkobiercom z ustaleniem, że do chwili działu spadku za dług spadkowy spadkobiercy ponoszą odpowiedzialność solidarną, a od chwili działu spadku każdy w 1/2 części. Na podstawie wniosku z dnia 28 maja 2012 roku pozwany wniósł o wszczęcie postępowania egzekucyjnego wobec spadkobierców K. T., które obecnie jest w toku. Z uwagi na to, że miejsce pobytu powódek nie było znane i z uwagi na brak kontaktu z dłużnikami, na wniosek pozwanego w sprawie egzekucyjnej został ustanowiony kurator dla nieznanych z miejsca pobytu dłużników. W samym toku prowadzenia egzekucji, powód wcześniej kierował do powódek pisma z wnioskami o udzielenie informacji odnośnie możliwości podpisania ugody i dobrowolną spłatą zadłużenia. Pismem z dnia 7 czerwca 2016 roku powódki zgłosiły się do prowadzonej egzekucji i wniosły o uchylenie postanowienia o ustanowieniu kuratora.

Po zawiadomieniu o śmierci kredytobiorcy, powódki w czasie jednej z rozmów z pozwanym, zaproponowały spłatę kredytu w kwocie po 1.000 złotych miesięcznie. Takich wpłat było łącznie osiem, do stycznia 2012 roku, na co pozwany przystał. Po tym powódki wskazały, że nie są w stanie zapewnić pełnych kosztów na spłatę i od tego momentu nie było już kontaktu z powódkami, pomimo prób pozwanego. Powódki same dokonywały dalszej spłaty kredytu w przyjętej przez siebie kwocie 700 złotych, które następowały nie w każdym miesiącu, lecz czasem w jednym miesiącu były dwie takie wpłaty. Pozwany zaliczał je na kwotę kapitału. Ponieważ od stycznia 2012 roku nie było już kontaktu z powódkami, pozwany skierował sprawę do egzekucji co do aktualnej na dzień wniosku kwoty zadłużenia. Dopiero

na etapie podjęcia czynności licytacyjnej sprzedaży nieruchomości, powódki zgłosiły się do sprawy egzekucyjnej za pośrednictwem swojego pełnomocnika. Do dnia 10 października 2016 roku powódki spłaciły kwotę 48.630 złotych zaległego kapitału. Do chwili śmierci kredytobiorcy nie było podstaw do wypowiedzenia umowy kredytu.

Powyższy stan faktyczny Sąd I instancji ustalił na podstawie treści dokumentów, które nie były kwestionowane przez strony, także co do formy, nie budziły one również wątpliwości Sądu, zatem stanowiły wiarygodne dowody w sprawie. W ramach tego Sąd dopuścił także dowody z akt egzekucyjnych, stanowiących załącznik do akt sprawy, a także dowody z akt spraw w przedmiocie nadzoru sądowego nad egzekucją z nieruchomości oraz o ustanowienie kuratora, z których sporządzone dokumenty, znajdując się w aktach sprawy (k. 166-186 akt). Sąd oparł się także na treści zeznań świadka A. P., albowiem były one jasne, logiczne, znalazły potwierdzenie w treści dowodów z dokumentów, i nie zostały skutecznie podważone przez powódki co do okoliczności w nich wskazanych.

W ocenie Sądu Okręgowego żądanie powódek, oparte na treści art. 840 kpc, nie mogło zostać uwzględnione. Za bezsporne że, że powódki są jedynymi spadkobiercami po zmarłym kredytobiorcy, K. T.. Zakwestionowały bankowy tytuł egzekucyjny, wystawiony przez pozwanego w dniu 2 sierpnia 2011 roku. W sprawie należało mieć na uwadze przepisy, które

obowiązywały na dzień wystawienia tego tytułu, albowiem w związku ze zmianą przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Prawo bankowe, dokonaną ustawą z dnia 25 września 2015 roku o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 roku, poz. 1845) bankowy tytuł egzekucyjny, któremu nadano klauzulę wykonalności na podstawie przepisów dotychczasowych, zachowuje moc tytułu wykonawczego także po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy (art. 11 ust. 3 ustawy zmieniającej). Zatem na dzień wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego obowiązywał, mający zastosowanie w sprawie, przepis art. 98 ust. 2 ustawy – Prawo bankowe, zgodnie z którym jeżeli po dokonaniu czynności bankowej, o której mowa w art. 97 ust. 1, obowiązek spełnienia świadczenia przeszedł na inne osoby w wyniku spadkobrania lub przekształcenia osoby prawnej albo gdy zachodzi potrzeba egzekucji z majątku wspólnego małżonków, podstawą egzekucji może być tytuł wykonawczy oparty na bankowym tytule egzekucyjnym zaopatrzonym w sądową klauzulę wykonalności nadaną przez sąd przeciwko tym osobom. W konsekwencji, jak potwierdził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 10 października 2014 roku w sprawie III CZP (...) (OSNC 2015/10/119, Lex nr 1540132) przepis ten reguluje jedynie kwestię możliwości nadania klauzuli wykonalności bankowego tytułu egzekucyjnego, wystawionemu przez bank w razie nastąpienia określonych w nim zdarzeń prawnych (w tym też spadkobrania) po dokonaniu czynności bankowej (tj. po powstaniu stosunku obligacyjnego pomiędzy bankiem i dłużnikiem - spadkodawcą) i na tej podstawie bank może wystawić tytuł egzekucyjny przeciwko spadkobiercy kredytobiorcy. Jak wskazano przy tym w uzasadnieniu tego orzeczenia brak jest podstaw do podważenia ustabilizowanego stanowiska Sądu Najwyższego, zgodnie z którym bank jest uprawniony do wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego przeciwko spadkobiercom dłużnika będącego osobą wymienioną w art. 97 ust. 1 Prawo bankowe i nadania takiemu tytułowi sądowej klauzuli wykonalności (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., III CZP 18/10, OSNC 2010, nr 12, poz. 157, oraz uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2008 r., III CZP 132/08, OSNC 2009, nr 12, poz. 157). Podstawę wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego stanowi art. 96 ust. 2 Prawa bankowego. Następca prawny dłużnika banku wstępuje w prawa i obowiązki majątkowe dłużnika, w tym w całą sytuację prawną poprzednika prawnego wytworzoną m.in. złożeniem przez dłużnika oświadczenia o poddaniu się egzekucji w zakresie zindywidualizowanego roszczenia banku. Także ogólny następca banku - wierzyciela może korzystać z uprawnienia przewidzianego w art. 96 ust. 2 Prawo bankowe, albowiem odnoszą się do niego skutki prawne oświadczenia dłużnika banku o poddaniu się egzekucji (art. 97 ust. 2 Prawo bankowe). Zatem, wobec powyższego, skoro czynność bankową zawarł ojciec powódek, który później zmarł, a nie wywiązał się w całości z obowiązku spłaty zaciągniętego kredytu do daty swojego zgonu, po ujawnieniu się jego spadkobierców, pozwany miał uprawnienie do wystawienia przeciwko nim bankowego tytułu egzekucyjnego, któremu następnie została nadana klauzula wykonalności. W ocenie Sądu Okręgowego sam fakt zgonu kredytobiorcy i następującego po nim spadkobrania, uprawniała pozwanego na podstawie wskazanych wyżej przepisów, obowiązujących poprzednio i mających zastosowanie do oceny tej sprawy, do podjęcia czynności w kierunku

uzyskania tytułu wykonawczego. Bezpornym bowiem był fakt, iż na dzień zgonu K. T. kredyt nie został spłacony, zatem zobowiązanie istniało i zostało przejęte przez powódki na podstawie dziedziczenia ustawowego na podstawie art. 922 kc. W związku z tym, w ocenie Sądu, nie miały znaczenia wywoływane odnośnie do kwestii wygaśnięcia czy też nie umowy kredytowej, zawartej z kredytobiorcą. Umowa ta bowiem wywołuje nadal skutki w sferze majątkowej powódek, jako spadkobierców. Innymi słowy, rozważanie o wygaśnięciu czy też nie umowy, mają czysto teoretyczne znaczenie, bowiem nie wpływa to na uprawnienie banku do wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego wobec spadkobierców strony, zawierających czynność bankową. W tej sprawie zdarzenie prawne, jaki było spadkobranie, uprawnia bank do takiego działania, w konsekwencji uzyskania tytułu wykonawczego, wobec istniejącego zobowiązania kredytowego. Można zatem powiedzieć, że owo zdarzenie prawne stawia w stan wymagalności zobowiązanie, będące przedmiotem czynności bankowej.

Pozostałe kwestie miały także jedynie pomocnicze znaczenie w sprawie, choć wypada wskazać, że zakwestionowany tytuł wykonawczy został skierowany do egzekucji dopiero w maju 2012 roku, pomimo, że klauzulę pozwany uzyskał już w listopadzie 2011 roku. Z ustalonego w sprawie stanu faktycznego, któremu powódki skutecznie nie zaprzeczyły, wynika, że pozwany starał się skutecznie skontaktować z powódkami w celu ewentualnego ustalenia zasad spłaty istniejącego zadłużenia, bez potrzeby egzekucji, który był początkowo utrudniony, a od stycznia 2012 roku zupełnie bezskuteczny, czego potwierdzeniem jest fakt, że do prowadzenia egzekucji wymagane było ustanowienie kuratora dla nieznanymi z miejsca pobytu dłużniczek. Bezpornie, wpłaty z tytułu kredytu nadal występowały, ale te w kwocie 700 złotych zostały jednostronnie ustalone przez powódki, bez uzgodnienia z pozwanym. Jednocześnie kierując sprawę do egzekucji pozwany wskazał na wysokość zobowiązania z uwzględnieniem dotychczasowych wpłat, które – co potwierdził, a czemu powódki skutecznie nie zaprzeczyły – zaliczał na kwotę zaległego kapitału kredytu. Nie można zatem przypisać pozwanemu złej woli także co do czynności skierowania wniosku egzekucyjnego, co potwierdza dalsze zachowanie powódek w jego toku, a w zasadzie długotrwała bezczynność już w toku egzekucji.

W związku z powyższym, mając na uwadze podstawę faktyczną żądania powódek w tej sprawie, brak było uzasadnionych podstaw do pozbawienia wskazanego w pozwie tytułu wykonawczego wykonalności w jakiegokolwiek części. Przypomnieć bowiem należy, iż w odniesieniu do kwot wyegzekwowanych w drodze egzekucji komorniczej nie jest dopuszczalne zastosowanie mechanizmu pozbawienia tytułów wykonawczych wykonalności w ramach powództwa opozycyjnego, bowiem w tym zakresie egzekucja już toczyć się nie może (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 listopada 1988 r., I CR (...), z dnia 14 maja 2010 r., II CSK (...) i z dnia 12 lutego 2015 r., IV CSK (...)). Powódki nie wykazały także, aby kwota wskazana w tytule, nie odpowiadała rzeczywistej kwocie istniejącego na dzień wystawienia tytułu zobowiązania, a w samym wniosku egzekucyjnym pozwany, z uwagi na dalej dokonywane częściowe spłaty, ograniczył dalej swoje żądanie egzekucji w porównaniu z kwotą z tytułu (vide akta egzekucyjne). W konsekwencji Sąd powództwo oddalił, na podstawie art. 840 kpc a contrario.

Apelację od powyższego wyroku wniosły powódki zaskarżając go w całości i zarzucając:

- naruszenie prawa materialnego tj. art. 922 kc w zw. z art. 98 ust. 2 ustawy z 29 sierpnia 1997r. Prawo bankowe poprzez przyjęcie, że z chwilą śmierci kredytobiorcy K. T. udzielony mu umową z 9 kwietnia 2008r. kredyt postawiony został w stan natychmiastowej wykonalności (tak jak np. przy wypowiedzeniu umowy), a na powódkach jako spadkobierczyniach ciąży obowiązek natychmiastowej spłaty całego kredytu,

- naruszenie prawa materialnego tj. art. 840 kpc poprzez przyjęcie, że ograniczenie przez pozwanego wysokości egzekwowanego roszczenia we wniosku o wszczęcie egzekucji wobec powódek oznacza, że wykonalność w/w tytułu wykonawczego wygasa co do nieegzekwowanej w sprawie Km (...) części i nie jest możliwe wytoczenie powództwa opozycyjnego co do tej nieegzekwowanej części.

Uwzględniając powyższe powódki wniosły o uwzględnienie ich powództwo oraz zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kosztów postępowania za I i II instancję.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie na jego rzecz od powódek kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

Na wstępie wskazania wymaga, iż Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy ustalił stan faktyczny sprawy. Sąd Odwoławczy, będąc obowiązany jako instancja merytoryczna, poczynić własne ustalenia co do stanu faktycznego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2000 roku, III CKN 812/98, OSNC z 2000 r., Nr 10, poz. 193), przyjął, iż brak jest podstaw do dokonywania zmian w tym zakresie i tym samym przyjął za własne ustalenia Sądu pierwszej instancji, co do stanu faktycznego, który co do zasady nie budził wątpliwości. W szczególności bezsporne było, iż w dniu 9 kwietnia 2008r. ojciec powódek K. T. zawarł z pozwanym umowę kredytu na kwotę 87.000 złotych, która miała zostać spłacona w 240 ratach miesięcznych. W dniu (...) K. T. zmarł, zaś jego jedynymi spadkobiercami w udziale po 1/2 części są powódki, które dobrowolnie spłacają zadłużenie wynikające z umowy z dnia 9 kwietnia 2008r. Poza sporem było również, iż pozwany nie wypowiedział nigdy umowy z dnia 9 kwietnia 2008r.

Za nieprawidłowe natomiast Sąd Apelacyjny uznał rozważania w zakresie materialnoprawnej podstawy rozstrzygnięcia tego Sądu. Przede wszystkim błędnie Sąd Okręgowy uznał, iż w sprawie nie ma znaczenia kwestia dotycząca wygaśnięcia umowy kredytowej. W n/n sprawie powódki, stojąc na stanowisku, iż wiążą je warunki umowy zawartej w dniu 9 kwietnia 2008r. domagały się pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego uznając, iż nie było powodów uzasadniających jego wystawienie. Pozwany natomiast powoływał się na śmierć K. T. jako podstawę jego wystawienia, stojąc na stanowisku, iż śmierć kredytobiorcy doprowadziła do wygaśnięcia wspomnianej umowy.

Odnosząc się do powyższej kwestii w pierwszej kolejności wskazać należy, iż rozważania Sądu I instancji dotyczące prawa banku do wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego przeciwko spadkobiercom dłużnika będącego osobą wymienioną w art. 97 ust. 1 prawa bankowego i nadania takiemu tytułowi sądowemu klauzuli wykonalności nie dotyczyły istoty występującego w sprawie problemu, albowiem uprawnienie to nie było kwestionowane przez żadną ze stron postępowania. Zachodziła natomiast potrzeba przesądzenia, czy powódki mogą taki tytuł podważać i w jakim zakresie. W kontekście powyższego za błędny uznać należy pogląd pozwanego, iż kwestionowanie możliwości prowadzenia postępowania egzekucyjnego winno łączyć się z wniesieniem zażalenia na postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 4 listopada 2011r. na podstawie którego Sąd Rejonowy zaopatrzył przedmiotowy w sprawie bankowy tytuł egzekucyjny w klauzulę wykonalności. Postępowanie klauzulowe ma bowiem na celu sprawdzenie jedynie formalnych przesłanek nadania klauzuli wykonalności, a więc sąd klauzulowy nie bada, czy roszczenie stwierdzone tytułem egzekucyjnym istnieje, czy jest wymagalne oraz czy zostało określone we właściwej wysokości. Tym samym zarzut nieistnienia lub braku wymagalności zobowiązania dłużnika stwierdzonego w bankowym tytule egzekucyjnym, gdy została już nadana klauzula wykonalności, mógł być badany jedynie w procesie zainicjowanym powództwem egzekucyjnym. Wskazana w art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c., możliwość zaprzeczenia zdarzeniom, na których oparto nadanie klauzuli wykonalności, polegać ma - gdy tytuł wykonawczy obejmuje tytuł egzekucyjny niebędący orzeczeniem sądu - przede wszystkim na zakwestionowaniu istnienia obowiązku stwierdzonego tym tytułem, albo zakwestionowaniu przejścia obowiązku mimo istnienia formalnego dokumentu stwierdzającego to przejście. W niniejszej sprawie powódki powołały się na pierwszą z wymienionych podstaw. Uznając, iż umowa z dnia 9 kwietnia 2008r. w dalszym ciągu obowiązuje zaprzeczyły istnieniu obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym w postaci przedmiotowego w sprawie bankowego tytułu egzekucyjnego. Podkreślenia wymaga, iż art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. obejmuje także stan wymagalności roszczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym w tym sensie, że objęcie tytułem wykonawczym niewymagalnego jeszcze roszczenia może oznaczać właśnie nieistnienie obowiązku spełnienia świadczenia w rozumieniu tego przepisu. Termin "zdarzenie", przyjęty w tym przepisie, należy rozumieć także jako niezrealizowanie się jeszcze stanu wymagalności roszczenia objętego tytułem wykonawczym, a więc ujęcie w tym tytule należności przedwczesnej i w związku z tym jeszcze niezaskarżalnej w chwili powstania sądowego lub pozasądowego tytułu wykonawczego. Przyjając należy zatem, iż w chwili wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego roszczenie nim

objęte winno być wymagalne. (por. orz. Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2016 r., sygn. akt II CSK (...)). Powyższe oznacza, że dłużnik, który wytoczył przeciwko bankowi powództwo przeciwegzekucyjne oparte o podstawę określoną w art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. może podnieść wszelkie zarzuty dotyczące wierzytelności banku objętej bankowym tytułem egzekucyjnym, powstałe zarówno przed jak i po wystawieniu tego tytułu, przed nadaniem klauzuli i po jej nadaniu. W grę może więc wchodzić zarzut

nienastąpienia wymagalności roszczenia, mimo umieszczenia w bankowym tytule egzekucyjnym oświadczenia banku innej treści (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2003 r., III CZP (...)). Biorąc pod uwagę powyższe rozważania koniecznym jest przesądzenie, czy wraz ze śmiercią K. T. doszło do wygaśnięcia umowy kredytowej, czy też obowiązuje ona w dalszym ciągu, w tym drugim przypadku bowiem roszczenie z niej wynikające nie byłoby wymagalne, co uzasadniałoby zastosowanie art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c.

Zgodnie z art. 922 § 1 i 2 kc prawa i obowiązki majątkowe zmarłego przechodzą z chwilą jego śmierci na jedną lub kilka osób stosownie do przepisów księgi niniejszej. Nie należą do spadku prawa i obowiązki zmarłego ściśle związane z jego osobą, jak również prawa, które z chwilą jego śmierci przechodzą na oznaczone osoby niezależnie od tego, czy są one spadkobiercami. Dziedziczenie ma charakter sukcesji uniwersalnej. Wskutek jednego zdarzenia - śmierci spadkodawcy - spadkobiercy z mocy prawa wstępują bowiem w całą sytuację prawną zmarłego. Spadek to natomiast ogół cywilnoprawnych i majątkowych praw oraz obowiązków przysługujących spadkodawcy w chwili jego śmierci. Co do zasady spadkobiercy wstępują w prawa i obowiązki wynikające ze stosunków zobowiązaniowych, niezależnie od podstawy prawnej takiego stosunku. W skład spadku nie wchodzi natomiast prawa majątkowe ściśle związane z osobą zmarłego. W zakresie tego pojęcia znajdują się prawa mające służyć zaspokojeniu określonych interesów konkretnej osoby ze względu na jego indywidualną sytuację np. roszczenia alimentacyjne, uprawnienie do renty lub obowiązki, których wykonanie jest uzależnione od osobistych przysług zmarłego lub które zostały ściśle związane z osobą dłużnika. W opinii Sądu Apelacyjnego brak jest podstaw, aby umowę kredytową zakwalifikować, jako ściśle związaną z osobą zmarłego. Trafności takiego poglądu nie można wywodzić z faktu, iż przyznanie kredytu łączy się z badaniem zdolności finansowych kredytobiorcy. Zawieranie wielu umów o charakterze zobowiązaniowym wiąże się z koniecznością oceny nie tylko prawidłowości jej wykonania, lecz także wypłacalności ich stron, przy czym śmierć jednej z nich nie ma wpływu na dalsze istnienie danego stosunku prawnego. Oznacza to, że spadkobiercy wstępują w wynikającą z umowy sytuację prawną spadkodawcy - strony, w szczególności przejmują jego wierzytelności i długi, ponadto zaś związani są postanowieniami umowy. Skutek w postaci wygaśnięcia umowy z chwilą śmierci strony wynika najczęściej wprost z przepisu ustawy, rzadziej zaś należy wyprowadzać go z jej istoty lub z woli stron korzystających z zasady swobody umów. Uwzględniając charakter umowy z dnia 9 kwietnia 2008r. nie można przyjąć, aby śmierć kredytobiorcy prowadziła do jej wygaśnięcia. Podzielić w tym miejscu należy pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w orzeczeniu z dnia 10 października 2014r. (III CZP (...)), iż następca prawny dłużnika banku wstępuje w prawa i obowiązki majątkowe dłużnika, w tym także w całą sytuację prawną poprzednika prawnego. Zobowiązanie do zwrotu kredytu wchodzi w skład spadku jako dług spadkowy (art. 922 § 1 k.c.), przy czym obejmuje on zarówno raty kredytu wymagalnego jeszcze przed śmiercią kredytobiorcy, jak i raty, które stają się wymagalne po tej chwili. Śmierć kredytobiorcy nie wywołuje zmian w treści umowy kredytowej, a tym samym spadkobiercy zobowiązani są do zwrotu kredytu na zasadach określonych w umowie, z uwzględnieniem

przewidzianego harmonogramu spłat, chyba że umowa przewiduje automatyczną wymagalność całości kredytu z chwilą jego śmierci, co w n/n sprawie nie miało miejsca. O ile zatem w dniu śmierci kredytobiorcy umowa obowiązuje, spadkobiercy zobowiązani są do spłaty ewentualnego zadłużenia, przy czym kolejne raty stają się wymagalne z nadejściem określonego w harmonogramie terminu. Po śmierci kredytobiorcy bank winien ustalić krąg spadkobierców i wezwać ich do wykonania umowy, zaś jej wypowiedzenie możliwe będzie dopiero po stwierdzeniu, iż pomimo podjęcia tych czynności istnieją zaległości uzasadniające rozwiązanie umowy. (por. D. Rogoń, T. Spyra Wpływ spadkobrania na bankowe stosunku umowne, Prawo Bankowe 2007.9.76) W n/n sprawie bezsporne było, iż umowa z dnia 9 kwietnia 2008r. nie została przez pozwanego wypowiedziana oraz nie przewidywała wygaśnięcia w razie śmierci kredytobiorcy, brak było zatem podstaw do wystawienia przedmiotowego w sprawie bankowego tytułu egzekucyjnego. W kontekście powyższych rozważań nie ma znaczenia okoliczność, iż pozwany podjął próby porozumienia się z

powódkami, co do sposobu spłaty kredytu, zaś tytuł wykonawczy został skierowany do egzekucji dopiero w maju 2012r., albowiem wobec obowiązywania umowy z dnia 9 kwietnia 2008r. nie było podstaw do prowadzenie w stosunku do powódek egzekucji. Wskazania wymaga przy tym, iż powódki dobrowolnie spłacają zaciągnięty kredyt w prawdopodobnych ratach, nie otrzymały bowiem od pozwanego harmonogramu spłat wynikającego ze wspomnianej umowy. Realizują tym samym w miarę swoich możliwości obowiązki z niej wynikające, o czym najlepiej świadczy fakt, iż kredyt w dużej części został już spłacony.

Uwzględniając powyższe Sąd Apelacyjny uznał, iż przedmiotowy w sprawie bankowy tytuł egzekucyjny dotyczy zobowiązania, które nie było w dacie jego wystawienia wymagalne, a zatem zamieszczona w tym tytule wzmianka o wymagalności była sprzeczna z rzeczywistym stanem prawnym. Bankowy tytuł egzekucyjny, w którym należność nie jest prawidłowo oznaczona, a oznaczenie to dotyczy też istnienia wymagalności najpóźniej w dniu wystawiania tego tytułu, nie nadaje się natomiast do egzekucji (por. orz. Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2000 r., III CZP (...)), co uzasadniało uwzględnienie żądania powódek.

W okolicznościach n/n sprawy błędnie również Sąd Okręgowy uznał, iż powództwo winno ulec oddaleniu z uwagi na wyegzekwowanie części roszczenia. Rzeczywiście, w orzecznictwie Sądu Najwyższego prezentowane jest stanowisko, że dłużnik traci prawo wytoczenia powództwa opozycyjnego z art. 840 k.p.c. z chwilą wyegzekwowania przez wierzyciela świadczenia objętego tytułem wykonawczym (tak orz. Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 1988r., I CR (...), orz. Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 1997r., III CKN (...)). Stanowisko to odnosi się jednak do tych sytuacji, w których wierzyciel uzyskuje należne mu świadczenie w wyniku przeprowadzenia postępowania egzekucyjnego. W takich wypadkach gaśnie wykonalność wykonanego w całości tytułu wykonawczego i tym samym nie jest możliwe jego wykonanie. Sąd Najwyższy wręcz podkreśla oczywistość prezentowanego poglądu z uwagi na to, że powództwo przeciwegzekucyjne skierowane jest na pozbawienie lub ograniczenie wykonalności tytułu wykonawczego i - co za tym idzie - może być realizowane tylko pod warunkiem, że istnieje potencjalna możliwość wykonania tytułu wykonawczego.

Odmienne natomiast przedstawia się sytuacja, gdy wierzyciel zostaje zaspokojony poza postępowaniem egzekucyjnym, w drodze dobrowolnego spełnienia świadczenia przez dłużnika. W takich wypadkach nie gaśnie wykonalność tytułu wykonawczego i istnieje potencjalna możliwość jego wykonania (wszczęcia postępowania egzekucyjnego). Żądanie pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności jest zatem dopuszczalne, a podstawę takiego żądania stanowi nastąpienie po powstaniu tytułu egzekucyjnego zdarzenia, wskutek którego zobowiązanie, w całości lub w części, wygasło (art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c.). Takim zdarzeniem jest niewątpliwie spełnienie świadczenia przez dłużnika. (por. orz. Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2005r., sygn. akt V CK (...), orz. Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 25 czerwca 2015r., I ACa (...)). W n/n sprawie bezsporne było, iż dokonywane przez skarżące wpłaty z tytułu wiążącej je umowy kredytu dokonywane były przez nie dobrowolnie, poza toczącym się postępowaniem egzekucyjnym (akta Km (...)), co uzasadniało uwzględnienie roszczenia w całości.

Biorąc powyższe pod uwagę na mocy art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok, w ten sposób, iż pozbawił w całości wykonalności tytuł wykonawczy w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego nr (...) wydany przez Bank (...) Spółkę Akcyjną w W., zaopatrzony w klauzulę wykonalności, postanowieniem Sądu rejonowego w (...) z dnia 4 listopada 2011r., sygn. akt XII Co (...).

O kosztach postępowania przed Sądem I i II instancji Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 kpc w związku z § 2 pkt 6 i § 10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokatów (Dz. U. 1800/15) w brzmieniu obowiązującym w dacie wniesienia pozwu oraz apelacji i obciążył nimi pozwanego, jako stronę przegrywającą postępowanie zarówno przed Sądem I instancji, jak również postępowanie apelacyjne.